

Cabaran-Cabaran Perusahaan Kecil Dan Sederhana di Malaysia Pasca Merdeka

The Challenges of Small and Medium Enterprises in Malaysia Post Independence

Azmi bin Wahab¹, Diana binti Abdul Wahab², Mohammad Tawfik bin Yaakub³

*1*Institut Pengajian Termaju, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, Malaysia;

2 Jabatan Statistik Gunaan, Fakulti Ekonomi dan Pentadbiran, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, Malaysia;

3 Jabatan Pengajian Pentadbiran dan Politik, Fakulti Ekonomi dan Pentadbiran, Universiti Malaya, Kuala Lumpur, Malaysia.

Progres Artikel

Diterima: 23 Mac 2019

Disemak: 3 Mei 2019

Diterbit: 29 November 2019

*Perhubungan Penulis:

Azmi bin Wahab

Institut Pengajian Termaju,

Universiti Malaya, Kuala

Lumpur, Malaysia

Emel:

azmi.wahab@siswa.um.edu.my

Abstrak: Artikel ini membincangkan mengenai perkembangan Perusahaan Kecil dan Sederhana (PKS) di Malaysia. Objektif artikel ini ialah untuk menerangkan perkembangan PKS, cabaran-cabaran yang dihadapi dan juga masa hadapan PKS di Malaysia terutamanya melibatkan kedudukan ekonomi Bumiputera. Pemerksaan industri ini telah bermula sejak tahun 1951 dengan tertubuhnya Lembaga Kemajuan Perusahaan Luar Bandar (RIDA) yang berperanan untuk melonjakkan kemajuan ekonomi Bumiputera. Usaha tidak terhenti menerusi penubuhan RIDA apabila pelbagai tindakan, polisi dan penglibatan berterusan kerajaan bagi memastikan PKS Bumiputera masih berdaya saing dalam pasaran. Meskipun kerajaan turut serta terlibat dalam membantu PKS berkembang di negara ini, namun pelbagai isu dan cabaran telah muncul sehingga menggugat usaha yang dirancang bagi memperkasakan perusahaan kecil dan sederhana di Malaysia. Metodologi kajian yang digunakan adalah secara kualitatif dengan membuat analisa ke atas dokumen-dokumen yang tersedia ada terutamanya dokumen pelan induk PKS. Antara isu-isu tersebut ialah penerapan inovasi dan teknologi, pembangunan modal insan, akses kepada pembiayaan, akses kepada pasaran, persekitaran perundangan dan kawal selia dan infrastruktur. Manakala cabaran yang dihadapi oleh perubahan persekitaran global, strategi dan hala tuju industri yang tidak jelas dan wujudnya ketidakseimbangan pasaran dan asimetri maklumat. Keadaan ini sekaligus telah mempengaruhi prestasi PKS di Malaysia dan pada masa yang sama memperlihatkan ketidaktentuan keupayaan Bumiputera di negara ini. Menerusi artikel ini, bahan-bahan daripada sumber sekunder seperti buku, artikel jurnal dan laporan kementerian dianalisis dan dibincangkan secara historikal deskriptif (historical descriptive) berpandukan teori yang dikemukakan. Oleh hal demikian, artikel ini secara terperinci mengetengahkan sejarah perusahaan kecil dan sederhana dan mengupas perbincangan mengenai cabaran yang dihadapi oleh PKS Bumiputera Malaysia

Kata kunci: Perusahaan Kecil dan Sederhana (PKS), bumiputera, cabaran-cabaran, pasaran

Abstract: This article discusses the development of small & medium enterprise (SMEs) in Malaysia. The objective of this article is to illustrate the progress of SMEs, the challenges faced as well as the future of SMEs in Malaysia primarily involving Bumiputera economic standing. The empowerment of the industry has begun

since the establishment of the RIDA in 1951, which played a role in boosting Bumiputera economic progress. The effort has not been halted through the establishment of RIDA when various government actions, policies and involvement continue to ensure that Bumiputera SMEs are still competitive in the market. While the government has been involved in helping SMEs grow in the country, various issues and challenges have emerged as a result of the planned efforts to empower the medium-sized industries and strategic management companies in Malaysia. The methodology of the study is qualitative by analyzing the available documents, especially the SME master plan document.

Among the issues are the adoption of innovation and technology, human capital development, access to financing, access to markets, legal and regulatory environments and infrastructure. While the challenges faced by global environmental changes, industry strategies and directions are unclear and there is market imbalance and information asymmetry. This situation has also affected the performance of small and medium enterprises in Malaysia and at the same time demonstrating the uncertainty of Bumiputera capabilities in the country. Through this article, materials from secondary sources such as books, journal articles and ministry reports are historically descriptive analyzed based on theory submitted. As such, this article details the history of small and medium enterprises and delve into discussions on challenges faced by Bumiputera SMEs.

Keywords: *Small & Medium Enterprise (SMEs), Bumiputera, challenges, markets*

Pengenalan

Perbincangan mengenai perkembangan Perusahaan Kecil & Sederhana (PKS) dan prestasinya telah banyak dihasilkan oleh sarjana dan pengkaji daripada dalam serta luar negara. Antara sarjana tempatan yang mengkaji perkembangan PKS di Malaysia ialah Salleh & Ndubisi (2006), Hashim & Wafa (2002) dan Hamidon (2009). Kjellman et al., (2004) pula mengatakan prestasi PKS ditentukan oleh beberapa faktor dan bukan hanya satu faktor. Kajian-kajian lepas menunjukkan bahawa prestasi PKS dipengaruhi oleh faktor-faktor dalaman dan luaran (Birley & Westhead, 1990; Acar, 1993; Gadenne, 1998). Manakala cabaran yang dihadapi oleh PKS dalam dunia perniagaan yang mempunyai persaingan yang sengit ialah bagaimana untuk memiliki kelebihan bersaing (*competitive advantage*) (Wiklund & Sheperd, 2003). Secara umumnya, peranan yang dimainkan oleh PKS khususnya melibatkan agensi Bumiputera adalah sangat besar terutamanya kepada bidang ekonomi. Peranan PKS di dalam pembangunan ekonomi negara Malaysia amat besar terutamanya kepada Keluaran Dalam Kasar Negara (KDNK) (Salleh & Ndubisi, 2006). Di samping itu, PKS juga

menyumbang kepada pendapatan eksport negara, menyediakan peluang-peluang pekerjaan baharu, memperkenalkan inovasi, merangsang persaingan dan juga menjadi pembekal kepada syarikat-syarikat besar dan multi nasional (Hashim & Wafa, 2002).

Sumbangan PKS juga penting di dalam mencipta peluang pekerjaan (Smallbone & Wyer, 2000). Di Eropah juga keadaannya adalah sama di mana PKS memainkan peranan yang penting di dalam ekonominya. PKS menyediakan peluang pekerjaan sebanyak dua pertiga daripada pekerjaan di sektor swasta dan menyumbang lebih daripada separuh daripada pendapatan Kesatuan Eropah (Ackelsberg & Arlow, 1985). Sumbangan PKS di dalam mencipta peluang pekerjaan bukan hanya di negara maju malah ianya juga menyumbang di dalam negara yang kurang membangun (Birch, 1987; Bruederl et al. 1992, Mead & Liedholm, 1998). Tambahan lagi, peranan dan kepentingan PKS di dalam mencipta peluang pekerjaan disokong oleh ramai pengkaji PKS (Gibb, 2000; Hamilton & Dana, 2003; Reid & Harris, 2004; Robbins et al., 2000; Tonge et al., 2000; Westhead & Birley, 1995). Perbincangan mengenai perkembangan PKS Bumiputera menerusi artikel ini juga mengetengahkan pelbagai isu dan cabaran yang

dihadapi oleh perusahaan berkenaan sepanjang penglibatan mereka dalam pasaran.

Latar Belakang Profil PKS Malaysia

Keusahawanan di Malaysia adalah berkait rapat dengan masalah kedudukan Bumiputera di dalam bidang moden (Mohamad, 1992). Kedudukan Bumiputera di dalam bidang keusahawanan adalah jauh ketinggalan terutamanya berbanding dengan Cina. Tahap prestasi PKS Bumiputera didapati mengalami kenaikan dan penurunan. Daripada Jadual 1 di bawah, pada permulaan Dasar Ekonomi Baru (DEB), hak milik ekuiti Bumiputera adalah pada kadar hanya 2.4%. Pemilikan ekuiti meningkat selepas DEB dilaksanakan iaitu ianya mencatatkan peningkatan kepada 19.3% pada penghujung DEB.

Selepas berakhirnya DEB, terdapat sedikit penurunan prestasi yang dimaksudkan ialah apabila peratus hakmilik ekuiti Bumiputera dalam sektor korporat menurun daripada 19.3% pada tahun 1990 kepada 18.9% dalam tahun 2000. Namun ianya kembali meningkat sedikit kepada 21.9% pada tahun 2008. Walaubagaimanapun, jumlah ini masih lagi belum dan jauh untuk mencapai sasaran yang telah ditetapkan dalam DEB iaitu sebanyak 30%.

Jadual 1 Hak milik Modal Saham (pada nilai tara) Syarikat Berhad (1970-2008)

Kumpulan Hak Milik	1970 (%)	1990 (%)	2000 (%)	2008 (%)
BUMIPUTERA	2.4	19.3	18.9	21.9
a. Perseorangan dan institusi	1.6	14.2	17.2	20.8
b. Agensi Amanah	0.8	5.1	1.7	1.1
BUKAN BUMIPUTERA	28.3	46.8	41.3	36.7
a. Cina	27.2	45.5	38.9	34.9
b. India	1.1	1.0	1.5	1.6
c. Lain-lain	-	0.3	0.9	0.1
Syarikat Nomini	6.0	8.5	8.5	3.5
Rakyat Asing	63.4	25.4	31.3	37.9

Sumber: Malaysia (1991), Malaysia (2005), Malaysia (2006) & Malaysia (2010)

Oleh yang demikian, kerajaan melihat perkembangan PKS dan penglibatan Bumiputera di dalam bidang perniagaan adalah merupakan jalan keluar kepada ketidakseimbangan sosioekonomi yang wujud di dalam masyarakat. Usaha ini diharapkan dapat mengurangkan jurang ekonomi yang wujud di

antara Bumiputera dan bukan Bumiputera (Siwar et al., 1992).

Usaha untuk memperkasakan usahawan Bumiputera bermula dengan tertubuhnya Lembaga Kemajuan Perusahaan Luar Bandar (RIDA) pada tahun 1951. Fungsi RIDA kemudiannya diambil alih oleh Majlis Amanah Rakyat (MARA) yang telah dibentuk pada tahun 1965 hingga ke sekarang. Usaha ini diteruskan dan dipergiatkan lagi oleh kerajaan terutamanya selepas DEB (1971-1990) dilancarkan oleh kerajaan. DEB disasarkan untuk menambahkan penyertaan Bumiputera di dalam bidang perniagaan yang akhirnya diharapkan dapat menyusun semula masyarakat terutamanya dari segi pengenalan ekonomi mengikut kaum.

Program pembangunan usahawan seperti bantuan pembiayaan, peningkatan kemahiran modal insan & keusahawanan dan penyediaan infra struktur dilaksanakan oleh kerajaan demi membentuk Masyarakat Perdagangan dan Perindustrian Bumiputera (MPPB). Usaha ini dipertingkatkan dari semasa ke semasa sepanjang DEB bermula dari Rancangan Malaysia Pertama hingga Rancangan Malaysia Kelima.

Sepanjang tempoh Rancangan Malaysia Kedua (RMKe-2 1971-1975), kerajaan telah menyalurkan bantuan yang besar untuk pembangunan perusahaan kecil Bumiputera. Dicapitkan bahawa MARA telah menyediakan pinjaman sebanyak RM163 juta, Bank Pembangunan sebanyak RM7.6 juta dan Syarikat Jaminan Kredit (CGC) sebanyak RM302 juta.

Dalam Rancangan Malaysia Ketiga (RMKe-3 1976-1980), Majlis Pembangunan Industri Kecil mengendalikan segala aspek pembangunan yang melibatkan penyelarasan dasar dan pelaksanaan program bantuan daripada institusi dan agensi kerajaan. Beberapa langkah telah diambil oleh kerajaan seperti menyediakan bantuan kewangan, latihan dan bimbingan serta khidmat nasihat bagi mempercepatkan pertumbuhan sektor tersebut. Kerajaan telah membelanjakan sebanyak RM200.8 juta bagi program-program pembangunan usahawan kecil melalui agensi-agensinya seperti Bank Pembangunan, MARA dan Bank Pertanian.

Program yang sedia ada telah diperkukuhkan lagi oleh kerajaan di dalam Rancangan Malaysia Keempat (RMKe-4 1981-1985). Dalam masa yang sama, Kerajaan juga telah memperkenalkan beberapa program baharu bagi mempercepatkan lagi pertumbuhan sektor ini. Program-program baharu yang dimaksudkan adalah skim latihan perintisan, penyelarasan kegiatan perusahaan Bumiputera bagi menggalakkan persaingan dan galakan kerjasama dalam kalangan usahawan Bumiputera itu sendiri.

Dalam tempoh ini, kerajaan juga telah memperluaskan peranan agensi-agensi yang berkaitan dengan pembangunan usahawan seperti MARA, Perbadanan Kemajuan Ekonomi Negeri (PKEN) dan PERNAS (sekarang dikenali sebagai Perbadanan Nasional Berhad, PNS). Peruntukan yang telah diluluskan juga telah bertambah berbanding RMKe-3, di mana sejumlah RM983.60 juta telah diluluskan untuk program-program seperti penyediaan kemudahan ruang perniagaan, kemudahan kredit dan juga kemudahan nasihat.

Seterusnya pada penghujung DEB iaitu di dalam Rancangan Malaysia Kelima (RMKe-5 1986-1990) negara mengalami kemelesetan ekonomi. Akibatnya, peranan kerajaan dalam pembangunan PKS agak terbatas. Walaubagaimanapun, kerajaan tetap meneruskan usaha-usaha ini terutamanya bagi memastikan sektor ini tidak terjejas. Dasar kerajaan lebih terarah kepada jangkamasa panjang iaitu untuk meningkatkan daya saing usahawan PKS dan mengurangkan pergantungan mereka terhadap kerajaan. Kerajaan dengan kerjasama World Bank telah melancarkan satu program khusus yang dipanggil Pembangunan Industri Kecil. Agensi-agensi yang terlibat ialah Bank Pembangunan Malaysia Berhad (BPMB), Pusat Daya Pengeluaran Negara, Institut Piawaian dan Penyelidikan Perindustrian Malaysia (SIRIM) dan Tabung Kemajuan Perindustrian Malaysia (MIDF). Peruntukan yang diluluskan dalam tempoh ini adalah sebanyak RM234 juta.

Selepas berakhirnya DEB pada tahun 1990, usaha-usaha ini disambung lagi di bawah Dasar Pembangunan Negara (DPN 1991-2000). DPN digubal bagi mengekalkan strategi asas DEB, iaitu untuk membasmi kemiskinan dan menyusun semula masyarakat di samping beberapa tambahan kepada DEB. DPN mensasarkan untuk mewujudkan corak pembangunan yang menyeluruh dan seimbang dan memberi penekanan kepada aspek-aspek kritikal yang telah dikenalpasti oleh kerajaan. Antara aspek-aspek kritikal yang dititikberatkan ialah keseimbangan antara matlamat pertumbuhan ekonomi dengan corak pengagihan yang saksama, keseimbangan pembangunan, menghapuskan ketidakseimbangan sosial, integrasi nasional, mewujudkan masyarakat progresif, memajukan sumber modal insan serta memberi penekanan kepada sains dan teknologi dan pemeliharaan alam sekitar.

Dalam Rancangan Malaysia Keenam (RMKe-6 1991-1995), kerajaan telah menumpukan bukan sahaja untuk melahirkan lebih ramai usahawan tetapi ingin melahirkan lebih ramai usahawan yang berdaya saing tinggi. Pada penghujung RMKe-6, kerajaan telah menubuhkan Kementerian Pembangunan Usahawan (KPU) yang dilihat sebagai satu

perkembangan penting di dalam usaha untuk meningkatkan pembangunan usahawan di Malaysia (BNM, 2006).

Dalam Rancangan Malaysia Ketujuh (RMKe-7 1996-2000), strategi serampang dua mata telah dirangka oleh Kerajaan iaitu meningkatkan kecekapan usahawan dan memperkukuh serta memperluaskan program-program yang sedia ada. Peranan sektor swasta diberikan penekanan terutamanya penglibatan yang lebih aktif oleh dewan-dewan perniagaan di dalam program-program MPPB. Kerjasama dengan usahawan Bumiputera dijalankan pada tempoh ini. Dalam tempoh rancangan pembangunan ini juga ditubuhkan Perbadanan Pembangunan PKS (SMIDEC) yang sekarang dikenali sebagai SME Corp dan juga Yayasan Tekun Nasional (YTN). Penubuhan kedua-dua agensi pembangunan usahawan ini telah memberi impak yang besar terhadap perkembangan PKS di Malaysia.

Seterusnya di dalam Rancangan Malaysia Kelapan (RMKe-8 2001-2005), penekanan terhadap peranan pihak swasta seperti syarikat besar dan korporat, dewan perniagaan dan persatuan perdagangan bagi melahirkan usahawan Bumiputera yang lebih berdaya tahan dan berdikari telah dilaksanakan. Dalam tempoh ini, program-program yang dilaksanakan adalah seperti galakan rangkaian antara ahli, penyebaran maklumat dan risikan pasaran, pengenalan amalan perniagaan terbaik dan kemudahan pasaran (Malaysia, 2006). Dalam tempoh ini juga, kerajaan telah menyusun semula Kementerian Pembangunan Usahawan (KPU) dan telah ditukar nama kepada Kementerian Pembangunan Usahawan dan Koperasi (MeCD) pada 27 Mac 2004. Kerajaan juga telah menubuhkan Bank SME bagi mempercepatkan lagi perkembangan PKS.

Majlis Pembangunan PKS Kebangsaan (MPPK) telah ditubuhkan bagi memastikan wujudnya penyelidikan dan keberkesanan dalam perancangan serta pelaksanaan aktiviti PKS dalam rancangan pembangunan lima tahun ini. MPPK juga bertindak sebagai badan tertinggi di dalam menentukan hala tuju pembangunan PKS di Malaysia. Manakala penubuhan Institut Keusahawanan Negara (INSKEN) pula dilihat sebagai langkah penting untuk meningkatkan kemahiran dan budaya keusahawanan.

Dalam Rancangan Malaysia Kesembilan (RMKe-9 2006-2010), sektor PKS dilihat sebagai bidang keutamaan tinggi di mana penekanan diberikan bagi melahirkan usahawan Bumiputera yang berproduktiviti tinggi dan berdaya saing (Malaysia, 2006). Usahawan Bumiputera digalakkan untuk mempelbagaikan aktiviti perniagaan mereka terutamanya menceburi sektor pembuatan. Dari segi program, kerajaan melaksanakan pelbagai program pembangunan keusahawanan dan kemahiran

pengurusan terutamanya bagi menambah baik pembangunan produk dan penjenamaan, peningkatan kualiti serta kemampuan menguasai pasaran.

Program pembangunan ini adalah bertujuan untuk menangani kekangan yang dihadapi oleh PKS dan dikategorikan di bawah tiga teras strategik iaitu 1) meningkatkan akses kepada pembiayaan, 2) membina kapasiti dan keupayaan dan 3) memperkukuh infrastruktur. Dalam tempoh ini, kerajaan telah membelanjakan sebanyak 11.6% (RM26 billion) daripada jumlah perbelanjaan pembangunan yang diperuntukkan di bawah RMKe-9. Malangnya, dalam tempoh ini iaitu pada tahun 2009, kerajaan telah membubarkan Kementerian Pembangunan Usahawan dan Koperasi (MECD). Program-program pembangunan usahawan Bumiputera yang sebelum ini dilaksanakan oleh MECD telah dibahagi-bahagikan kepada beberapa Kementerian dan agensi-agensi yang berkaitan seperti Kementerian Perdagangan Luar Negeri dan Perindustrian (MITI), Kementerian Kemajuan Luar Bandar dan Wilayah (KKLW), Kementerian Pertanian dan Asas Tani dan Kementerian Perdagangan Dalam Negeri, Koperasi dan Kepenggunaan (KPDNKK). Ianya juga dilaksanakan di beberapa agensi yang selama ini melaksanakan program pembangunan usahawan Bumiputera seperti MARA, FAMA, FELDA dan MARDI.

Bersambung ke Rancangan Malaysia Kesepuluh (RMKe-10 2011-2015), pertumbuhan sektor PKS terus diberi perhatian selari dengan peranannya sebagai jentera pertumbuhan dan pemacu inovasi. Program-program untuk membudayakan aktiviti keusahawanan terus dipergiatkan terutamanya kepada golongan belia dan pelajar-pelajar universiti. Kerajaan juga bersedia untuk mengurangkan birokrasi dan mempermudah PKS untuk berkembang. Salah satu langkah yang akan diambil ialah dengan memudahkan pendaftaran syarikat dengan mengecualikan beberapa peraturan yang membebaskan PKS.

Komitmen kerajaan juga jelas dapat dilihat dengan pelancaran Pelan Strategik PKS 2012-2020 di mana kerajaan menaruh harapan yang tinggi kepada PKS untuk menjadi bertambah daya saing dan menembusi pasaran global dan seterusnya menambahkan sumbangan kepada jumlah eksport negara. Komitmen ini jelas dengan penubuhan kembali Kementerian Pembangunan Usahawan (KPU) pada 2 Julai 2018.

Profil PKS Malaysia

Di Malaysia, PKS dibahagikan kepada 3 saiz iaitu saiz mikro, kecil dan sederhana. Manakala dari segi sektor, PKS dibahagikan kepada 2 sektor iaitu

sektor perkhidmatan & lain-lain sektor dan sektor pembuatan. Berdasarkan kepada Laporan Banci Ekonomi 2011 yang dikeluarkan oleh Jabatan Perangkaan Malaysia, profil Perusahaan Kecil dan Sederhana (bagi tahun rujukan 2010), terdapat sejumlah 645, 136 PKS yang mewakili 97.3% daripada jumlah keseluruhan pertubuhan perniagaan di Malaysia (Banci Pertubuhan dan Enterpris 2005: 548,267 pertubuhan PKS). Daripada jumlah ini, majoritinya adalah terdiri daripada perusahaan mikro, diikuti oleh perusahaan bersaiz kecil dan bakinya adalah perusahaan bersaiz sederhana. Keadaan yang sama juga dicatatkan di dalam Banci Ekonomi 2016 seperti yang ditunjukkan di dalam Jadual 2 di bawah.

Jadual 2 : PKS mengikut Saiz

Saiz	2011	2016
Mikro	496,458 (77%)	693,670 (76.5%)
Kecil	128,787 (20%)	192,783 (21.2%)
Sederhana	19,891 (3%)	20,612 (2.3%)

Sumber: Jabatan Statistik Malaysia

Jumlah pertubuhan secara amnya dan pertubuhan PKS secara khususnya bertambah dari setahun ke tahun. Berdasarkan kepada Banci Ekonomi 2016 (bagi tahun rujukan 2015), terdapat sejumlah 907,065 PKS yang mewakili 98.5% daripada jumlah keseluruhan pertubuhan perniagaan di Malaysia (Banci Pertubuhan dan Enterpris 2010: 645,136 pertubuhan PKS). Angka ini menunjukkan pertumbuhan sebanyak 40.6% dalam tempoh 5 tahun.

Manakala dari segi peratusan mengikut sektor pula, majoriti PKS adalah dalam sektor perkhidmatan diikuti oleh sektor pembuatan, sektor pembinaan, pertanian serta perlombongan dan pengkuarian. Manakala mengikut Banci Ekonomi 2016 pula, kedudukannya adalah sama cuma terdapat perbezaan di dalam peratusan sahaja (Jadual 3).

Jadual 3 : PKS mengikut sektor

Sektor	2011	2016
Perkhidmatan	580,985 (90%)	809,126 (89.2%)
Pembuatan	37,861 (5.9%)	47,698 (5.3%)
Pembinaan	19,283 (3%)	39,158 (4.3%)
Pertanian	6,708 (1%)	10,218 (1.1%)
Perlombongan & pengkuarian	299 (0.1%)	865 (0.1%)

Sumber: Jabatan Statistik Malaysia

Dari segi taburan PKS mengikut negeri pula, kebanyakan PKS di Malaysia adalah dari negeri Selangor iaitu sebanyak 125,801 (19.5%) pertubuhan pada tahun 2010 dan WP Kuala Lumpur (13.1%), diikuti oleh Johor (10.8%) dan Perak (8.3%). Angka ini jika dibandingkan dengan Banci Ekonomi 2016 menunjukkan pola taburan yang sama di mana majoriti PKS masih bertumpu di Selangor, Kuala Lumpur dan Johor seperti di Jadual 4.

Jadual 4 : Taburan PKS mengikut negeri

Negeri	2010	2016
Selangor	125,801 (19.5%)	179,599 (19.8%)
Kuala Lumpur	83,867 (13.1%)	133,338 (14.7%)
Johor	69,029 (10.7%)	97,963 (10.8%)
Perak	59,997 (9.3%)	75,286 (8.3%)
Sarawak	43,869 (6.8%)	60,773 (6.7%)
Sabah	40,643 (6.3%)	56,238 (6.2%)
Pulau Pinang	40,643 (6.3%)	67,122 (7.4%)
Kelantan	38,063 (5.9%)	46,260 (5.1%)
Kedah	37,417 (5.8%)	48,981 (5.4%)
Pahang	29,676 (4.6%)	37,189 (4.1%)
Negeri Sembilan	24,515 (3.8%)	32,654 (3.6%)
Terengganu	22,579 (3.5%)	29,026 (3.2%)
Melaka	21,934 (3.4%)	31,747 (3.5%)
Perlis	5,161 (0.8%)	7,256 (0.8%)
Labuan	1,935 (0.3%)	2,721 (0.3%)
Putrajaya	645 (0.1%)	907 (0.1%)

Sumber: Jabatan Statistik Malaysia

Berdasarkan kepada Banci Ekonomi 2011, jumlah PKS milikan wanita adalah sebanyak 19.7% dan ianya tertumpu di dalam sektor perkhidmatan iaitu sebanyak 91.7%, diikuti oleh sektor pembuatan iaitu sebanyak 6.9%. Manakala di dalam Banci Ekonomi 2016, jumlah PKS milikan wanita bertambah peratusannya kepada 20.6%.

Isu dan Kekangan PKS Bumiputera Malaysia

Walaupun peranan sektor PKS dilihat bertambah penting dalam pertumbuhan ekonomi negara, namun pada hakikatnya kedudukan dan sumbangan PKS Bumiputera adalah masih ketinggalan berbanding dengan kaum lain. Tidak dapat dinafikan bahawa bilangan usahawan telah bertambah dari tahun ke tahun, namun hasrat kerajaan masih belum tercapai sedangkan kerajaan telah membelanjakan peruntukkan yang besar melalui program pembangunan usahawan yang telah dilaksanakan.

Lanjutan daripada ini, kerajaan telah melaksanakan satu analisis untuk memahami apakah faktor yang memacu prestasi PKS dan sekaligus melonjakkan prestasi PKS ke peringkat seterusnya dengan kerjasama World Bank. Berdasarkan analisis hasil kajian Productivity and Investment Climate Surveys oleh World Bank, terdapat enam faktor yang telah dikenalpasti yang mempengaruhi prestasi PKS Malaysia, iaitu penerapan inovasi dan teknologi, pembangunan modal insan, akses kepada pembiayaan, akses kepada pasaran, persekitaran perundangan dan kawal selia dan infrastruktur.

Cabaran dan Masa Hadapan PKS Malaysia

Kerajaan telah memperkenalkan Pelan Strategik PKS 2012-2020 bagi memacu pertumbuhan PKS dan memperkasakan PKS terutamanya di zaman 'dunia tanpa sempadan' ini. Kerajaan tetap komited dan akan terus memainkan peranan yang penting di dalam pembangunan PKS. Sasarannya adalah untuk PKS mencapai sumbangan melebihi 40% daripada KDNK, 62% daripada guna tenaga dan 25% daripada

jumlah eksport pada tahun 2020.

Perubahan di dalam persekitaran global memerlukan PKS untuk menjadi lebih inovatif dan berdaya saing. Oleh sebab itu, tumpuan akan diberikan ke arah membangunkan golongan PKS baharu bagi mengatasi cabaran ini. Kerajaan akan berusaha untuk memangkin pertumbuhan PKS yang berpotensi agar PKS yang menjadi jaguh tempatan lebih berdaya saing dan akan mampu bersaing di peringkat serantau dan seterusnya di peringkat global.

Pelan Induk PKS 2012-2020

Untuk mencapai matlamat ini, satu strategi dan hala tuju yang jelas adalah diperlukan. Kerajaan telah melancarkan Pelan Induk PKS yang telah dibangunkan melalui persetujuan semua pihak berkepentingan di dalam bidang ini termasuk sektor swasta serta Kementerian dan Agensi yang berkenaan. Ini adalah untuk memastikan semua inisiatif yang terhasil adalah relevan dan boleh dilaksanakan. Visi Pelan Induk ini ialah untuk mewujudkan PKS yang kompetitif bukan hanya di peringkat rantau malah di peringkat global, yang dapat meningkatkan kekayaan dan menyumbang kepada kesejahteraan negara. Di samping itu, matlamat rangka kerja pembangunan PKS terbahagi kepada 4 iaitu meningkatkan penubuhan perniagaan, meningkatkan syarikat yang mempunyai pertumbuhan yang tinggi dan inovatif, meningkatkan produktiviti dan mempergiatkan usaha menjadikan perusahaan yang tidak formal mendaftarkan perniagaan (pemformalan).

Seperti yang telah dibincangkan di atas, 6 bidang utama akan diberikan tumpuan iaitu inovasi & teknologi, akses kepada pasaran, akses kepada pembiayaan, modal insan, infrastruktur dan persekitaran perundangan & kawal selia.

Pelan Induk ini akan terus diubahsuai agar ianya sentiasa bersesuaian dengan perubahan yang berlaku dalam persekitaran walaupun ianya adalah merupakan 'pelan sepanjang hayat'. Pembangunan PKS di masa hadapan bukan hanya menjadi tanggung jawab dan hanya bergantung semata-mata kepada kerajaan, tetapi ia juga menjadi tanggung jawab pihak swasta yang didukung bersama dengan kerajaan menerusi perkongsian awam-swasta.

Di dalam Pelan Induk ini, kerajaan akan melaksanakan strategi yang berbeza dengan strategi yang telah dilaksanakan sebelum ini. Strategi yang akan dilaksanakan di bawah Pelan Induk adalah berdasarkan kepada bukti dan analisis terperinci. Pendekatan berasaskan hasil akan diguna pakai dalam pembangunan PKS dengan mewujudkan satu sistem Pemantauan dan Penilaian (Monitoring & Evaluation, M&E) yang menyeluruh. Program-program pembangunan usahawan yang akan dilaksanakan akan

dipastikan ianya adalah berdasarkan kepada keperluan perniagaan PKS. Tujuan khusus program-program pembangunan usahawan ini adalah untuk menangani ketidakseimbangan pasaran dan asimetri maklumat.

Pelan Induk ini juga turut mengandungi elemen perkongsian di antara sektor awam dan sektor swasta. Perkongsian ini diharapkan akan dapat menggalakkan perkongsian tanggungjawab dan akauntabiliti antara Kementerian dan Agensi dengan sektor swasta. Kerajaan akan bertindak sebagai pemudah cara dan pemangkin dalam mewujudkan persekitaran dan ekosistem yang menyokong bagi menggiatkan pertumbuhan PKS melalui galakan dalam bidang keusahawanan, inovasi dan pelaburan. Pelan Induk ini juga memaparkan empat ciri utama PKS di Malaysia, iaitu:

1) Produktiviti yang rendah berbanding dengan negara serantau dan negara lebih maju. Purata produktiviti PKS di Malaysia pada tahun 2010 adalah dianggarkan berjumlah RM47,000.00. Jumlah ini merupakan kira-kira satu pertiga daripada produktiviti firma besar (RM148,000). Jika dibandingkan pada peringkat antarabangsa pula, PKS di Singapura dan Amerika Syarikat masing-masing mempunyai produktiviti yang lebih tinggi berbanding dengan PKS Malaysia iaitu empat kali dan tujuh kali lebih tinggi;

2) Kadar penubuhan perniagaan yang lebih rendah berbanding dengan negara berpendapatan tinggi. Kadar penubuhan perniagaan diukur dengan menggunakan purata ketumpatan masuk (average entry density) iaitu dengan mengukur dinamisme perniagaan dan tahap keusahawanan. Didapati bahawa Malaysia berada pada kedudukan yang relatif tinggi di kalangan pasaran sedang pesat membangun, tetapi jika dibandingkan dengan negara berpendapatan tinggi, kedudukan Malaysia adalah masih ketara rendah.

3) Sebilangan kecil firma yang menyumbang sebahagian besar daripada ekonomi negara. Hasil kajian menunjukkan bahawa firma pesat berkembang menyumbang sebanyak 70% daripada KDNK tambahan dan 46% daripada guna tenaga tambahan dalam tempoh 2000 - 2005; dan

4) Bahagian sektor tidak formal yang ketara dalam ekonomi. Sektor tidak formal dianggarkan mencakupi kira-kira 31% daripada Pendapatan Negara Kasar (PNK) dan lazimnya sektor tidak formal ini adalah terdiri daripada perusahaan mikro. Proses pemutihan perlu dilaksanakan untuk mengurangkan jumlah usahawan mikro yang tidak formal ini bertujuan untuk membela kebajikan, menyalurkan bantuan secara sah dan sekaligus meningkatkan taraf ekonomi golongan ini yang rata-rata adalah di dalam kumpulan B40.

Penerapan Inovasi & Teknologi

Kurangnya penyertaan PKS dalam Sistem Inovasi Kebangsaan telah menyebabkan penyebaran inovasi teknologi dalam kalangan PKS agak terbatas. PKS juga kurang berkerjasama dengan pihak universiti tempatan yang menjalankan penyelidikan gunaan kerana kemudahan untuk penyelidikan yang tidak mencukupi dalam bidang baharu seperti teknologi hijau. Pemindahan teknologi dari syarikat besar dan syarikat multinasional juga sukar dilakukan kerana kedudukan PKS biasanya sebagai pembekal peringkat kedua dan ketiga. Kedudukan ini telah menempatkan PKS lebih jauh daripada sempadan teknologi terkini.

Kebanyakan PKS juga tidak menjalankan aktiviti R&D dan dicatatkan perbelanjaan PKS untuk tujuan R&D dalam tahun 2006 hanya menyumbang sebanyak 0.05% daripada KDNK. Ini adalah kerana biasanya PKS tidak mampu menampung pelaburan modal dalam aktiviti ini. Selain daripada itu, PKS juga selalu menghadapi cabaran untuk mendapatkan sokongan kewangan bagi pengkomersilan R&D. Keadaan ini diburukkan lagi oleh sumber yang terhad yang juga turut mengakibatkan PKS tidak berupaya menilai kebolehpasaran inovasi mereka.

Dari segi penerapan teknologi pula, kebanyakan PKS berpendapat bahawa aktiviti peningkatan produktiviti dan bukan sebagai satu pelaburan jangka panjang, sebaliknya sebagai satu kos yang perlu ditanggung oleh mereka. Ini menyebabkan PKS agak keberatan untuk melabur dalam automasi sedangkan sebenarnya mereka bakal memperolehi dan menikmati manfaat produktiviti jangka panjang daripada pelaburan ini. Dalam jangka masa panjang, hasil daripada pelaburan yang akan diperolehi adalah lebih besar berbanding dengan kos permulaan yang tinggi untuk memperolehi jentera atau peralatan.

Pembangunan Modal Insan

Kekurangan modal insan terutamanya tenaga kerja berpelajaran telah dikenal pasti oleh kajian World Bank sebagai halangan utama terhadap operasi dan pertumbuhan perniagaan di Malaysia. Jika dibandingkan dengan negara berpendapatan sederhana dan tinggi yang lain, masalah ini dianggap jauh lebih ketara di negara ini. Secara keseluruhan, PKS di Malaysia menghadapi kesukaran untuk mengambil dan mengekalkan pekerja mahir terutamanya bagi jawatan teknikal, penyeliaan dan pengurusan.

Masalah ini diburukkan lagi oleh keengganan PKS menghantar pekerja untuk menghadiri program latihan kerana menganggap ianya adalah satu kos dan bukan pelaburan. Mereka tidak melihatnya sebagai satu pelaburan jangka panjang yang bakal

meningkatkan produktiviti dan memberi manfaat kepada syarikat pada masa hadapan.

Akhirnya, PKS dengan sumber-sumber yang terhad hanya mampu menawarkan gaji, ganjaran dan faedah yang tidak setara. Lantas ini akan menyebabkan pekerja sentiasa mencari peluang yang lebih baik di syarikat lain dan sering bertukar kerja.

Akses kepada Pembiayaan

Sejak dahulu lagi, cabaran yang paling hebat bagi PKS adalah akses kepada pembiayaan. Kebanyak PKS di Malaysia terutamanya perusahaan mikro menghadapi cabaran dalam mendapatkan pembiayaan bank. Ini sama ada disebabkan oleh kedudukan kredit yang lemah, rekod akaun pembiayaan yang kurang baik atau model perniagaan yang tidak berdaya maju.

Pihak pembiayaan kewangan seperti bank dan agensi-agensi pembangunan usahawan mempunyai prosedur operasi mereka sendiri. Kebanyakan PKS tidak mempunyai rekod kewangan yang lengkap, gagal menyediakan pelan perniagaan yang meyakinkan dan juga tidak mempunyai cagaran sebagaimana yang dikehendaki oleh pihak institusi kewangan ini.

Institusi perbankan dan kewangan juga menghadapi cabaran di dalam proses penilaian pembiayaan. Pihak pembiaya kewangan mempunyai tenaga pakar yang kurang terutamanya di bidang yang baharu dan belum pernah diterokai kerana risikonya yang dianggap tinggi.

Akses kepada Pasaran

Cabaran seterusnya yang dihadapi oleh PKS ialah untuk menembusi pasaran samada pasaran tempatan dan eksport. Dalam pasaran tempatan, produk PKS terpaksa bersaing dengan produk-produk lain daripada syarikat yang lebih besar, lebih kukuh dan juga produk daripada syarikat-syarikat bukan Bumiputera.

Tambahan lagi, terdapat tanggapan bahawa produk dan perkhidmatan PKS adalah bermutu rendah. Ini menyebabkan produk dan perkhidmatan PKS mempunyai akses yang terbatas kepada perolehan kerajaan dan syarikat besar. Dalam masa yang sama, PKS juga mempunyai kapasiti yang kecil dan sumber yang terhad yang membatasi dan menggagalkan mereka untuk memenuhi pesanan yang besar dalam sesuatu masa.

Di samping itu, PKS juga kurang memberi tumpuan kepada strategi pemasaran dan penjenamaan. Ini adalah disebabkan oleh kurangnya kesedaran akan kepentingan strategi pemasaran dan penjenamaan di kalangan sesetengah PKS. Sebaliknya pula, PKS yang menyedari akan kepentingan strategi pemasaran dan

penjenamaan ini tidak melaksanakan aktiviti ini disebabkan oleh sumber yang terhad dan tidak mencukupi.

Hal ini juga membataskan PKS untuk meneroka pasaran eksport dan luar negara. Sumber kewangan yang terhad menyebabkan PKS gagal untuk mengumpul maklumat dan mematuhi keperluan untuk tujuan ini. Tidak dapat dinafikan bahawa pelaburan yang besar diperlukan oleh PKS bagi mendapatkan akses ke pasaran eksport.

Persekitaran Perundangan dan Kawal Selia

Peraturan-peraturan dan birokrasi perniagaan juga merupakan penghalang utama yang mengekang pertumbuhan PKS kerana proses dan beban pentadbiran boleh menambah kos untuk menjalankan perniagaan.

Bagi mengatasi masalah ini, kerajaan telah menubuhkan Pasukan Petugas Khas Pemudahcara Perniagaan (PEMUDAH) pada 7 Februari 2007. PEMUDAH adalah bertujuan untuk memperbaiki sistem penyampaian kerajaan kepada sektor perniagaan. Hasil daripada semakan oleh PEMIUDAH, Sistem Pendaftaran Perniagaan Negara atau My Corporate Identity (MyCoID) dan Sistem Sokongan Elektronik Lesen Perniagaan (Business Licensing Electronic Support System, BLESS) telah diperkenalkan untuk menangani perkara ini. MyCoID adalah bermatlamat untuk memudahkan pendaftaran perniagaan dengan menggunakan satu nombor rujukan sewaktu berurusan dengan pelbagai agensi. Manakala BLESS pula diwujudkan bagi memudahkan permohonan dan pembaharuan permit iaitu dengan hanya menggunakan satu laluan sahaja.

Di samping itu, daripada kajian ini, didapati bahawa PKS juga dibebani masalah untuk mematuhi peraturan tertentu. Ini adalah disebabkan oleh pemahaman yang lemah dan kos pematuhan yang tinggi. Sebagai contoh, banyak PKS kurang memahami bidang Harta Intelek (Intellectual Property, IP). PKS tidak mempunyai keupayaan dalaman untuk menangani isu berkaitan dengan IP.

Tambahan lagi, kos pematuhan yang tinggi juga membebani PKS, contohnya seperti keperluan yang berkaitan dengan pembayaran cukai. Terdapat juga beberapa perundangan yang menghalang penubuhan perniagaan, pemformalan dan pertumbuhan PKS. Sebagai contohnya ialah Undang-undang Kebankrapan dan sistem percukaian. Undang-undang Kebankrapan yang mengenakan penalti ke atas individu dan bukannya perusahaan, dan tempoh pelepasan lima tahun telah menggalakkan firma tidak formal terus wujud.

Infrastruktur

PKS memerlukan kemudahan infrastruktur bertaraf dunia, sistem pelepasan dan fasilitasi perdagangan yang cekap bagi mengurangkan kos operasi. Kemudahan yang khusus dan penyedia perkhidmatan logistik yang dapat memenuhi keperluan khusus PKS adalah kurang. Lazimnya, PKS membuat penghantaran produk dalam jumlah yang kecil dan tidak kerap. Keadaan ini tidak memungkinkan dan memberi kelebihan PKS untuk membuat rundingan dengan penyedia perkhidmatan bagi mendapatkan kadar yang lebih kompetitif.

Cabaran bagi PKS di Malaysia Timur pula adalah unik disebabkan terutamanya infrastruktur yang tidak mencukupi. Justeru, keadaan ini menimbulkan isu yang berkaitan dengan kesalinghubungan dan mutu kemudahan asas. Di Malaysia Timur juga, PKS menghadapi cabaran yang berkait dengan isu pentadbiran, mendapatkan maklumat pada masa yang ditetapkan, akses kepada pasaran yang terhad dan kewujudan sektor tidak formal. Dengan keadaan geografi yang luas dan pasaran yang kecil, PKS di Malaysia Timur mempunyai akses kepada pasaran yang agak terbatas.

Di samping itu, ketiadaan ekonomi skala (ikut bidangan) pada pengeluaran dan pengedaran telah menjejaskan daya saing mereka. Malaysia Timur mempunyai sektor tidak formal yang besar sekaligus sektor ini telah menimbulkan persaingan yang tidak adil terhadap PKS yang formal. Tambahan lagi, kos untuk menjalankan perniagaan adalah lebih tinggi yang terpaas ditanggung oleh PKS di Malaysia Timur disebabkan oleh masalah kesambungan atau kesalinghubungan pengangkutan darat dan laut. Masalah ini diburukkan lagi dengan liputan kemudahan komunikasi yang tidak cukup dan tidak memadai serta gangguan pada kemudahan asas.

Prestasi PKS di Malaysia

Berdasarkan kepada dasar-dasar yang telah dijalankan dan peruntukan kewangan yang telah dibelanjakan oleh kerajaan di dalam rancangan-rancangan pembangunan lima tahun, memang tidak dapat dinafikan lagi bahawa kerajaan amat serius untuk meningkatkan ekonomi Bumiputera. Malah tidak terdapat kerajaan di negara lain yang begitu komited untuk membangunkan keusahawanan kaum pribumi seperti yang dijalankan oleh Kerajaan Malaysia (Adnan, 2002).

Prestasi PKS Malaysia adalah tidak memuaskan walaupun bilangan usahawan dan PKS meningkat dari masa ke semasa. Dari segi sumbangan kepada KDNK, PKS hanya mencatatkan sumbangan sebanyak 32% pada tahun 2010. Sumbangan kepada

gunatenaga pula adalah sebanyak 59% pada tahun 2010 dan sumbangan PKS kepada eksport hanya sebanyak 19% pada tahun 2010. Terdapat peningkatan sumbangan PKS dalam tahun 2016, di mana sumbangan kepada KDNK adalah sebanyak 36.6% dan gunatenaga adalah sebanyak 65.3%. Tetapi terdapat penurunan yang kecil di dalam sumbangan kepada eksport iaitu sebanyak 18.6% (Jabatan Perangkaan Malaysia).

Manakala prestasi usahawan dan PKS Bumiputera juga tidak memuaskan. Semenjak DEB diperkenalkan hingga ke hari ini, sasaran untuk mendapatkan 30% pegangan ekuiti berbanding kaum lain masih gagal dicapai. Pada tahun 2008, jumlah ekuiti kaum Bumiputera hanyalah sebanyak 21.9% (selepas tahun 2008, kerajaan tidak mengeluarkan sebarang angka ekuiti secara rasmi).

Daripada kajian-kajian lepas, kegagalan usahawan Bumiputera adalah disebabkan oleh banyak faktor. Di antara faktor-faktor penting yang mempengaruhi prestasi usahawan dan PKS Bumiputera adalah ciri-ciri keusahawanan, kurangnya daya saing dan berdaya maju, tidak berani mengambil risiko (Jaafar & Ibrahim, 2004) dan terlalu bergantung kepada kerajaan (Siwar et al, 1992).

Che Ros et al. (2006) mendapati bahawa ciri-ciri keusahawanan mempengaruhi prestasi PKS itu. Inisiatif persendirian akan meningkatkan lagi pengurusan mereka, boleh meningkatkan kemahiran operasi perniagaan dan juga mereka memulau untuk terus belajar dan bersikap mahu maju dan berkembang.

Salleh & Ndubisi (2006) mengatakan bahawa PKS menghadapi pelbagai cabaran untuk berkembang. Di antaranya ialah kekurangan pembiayaan, produktiviti yang rendah, kekurangan keupayaan mengurus, kekurangan akses kepada pengurusan dan teknologi dan juga beban peraturan-peraturan yang banyak (heavy regulatory burden).

Gomez & Jomo (1997) pula mengatakan bahawa semenjak tahun 1980an, polisi-polisi kerajaan lebih cenderung ke arah membantu perniagaan-perniagaan besar dan bukannya perniagaan-perniagaan kecil.

Seperti juga Salleh & Ndubisi yang mengkaji tentang perkembangan keusahawanan Melayu di Malaysia, Shukor (2006) pula mengatakan bahawa nilai, perangai, kemahiran keusahawanan, kemahiran mengurus dan karektor keusahawan menyebabkan PKS Melayu ketinggalan berbanding dengan usahawan bukan Melayu terutamanya usahawan kaum Cina.

Selain daripada penulis dan ilmuwan di atas, masalah-masalah dalam membangunkan usahawan Bumiputera banyak diperdebatkan oleh ramai penulis

lain (Kechot & Khalifah, 1999); Ahmed et al, 2005). Kebanyakannya mengutarakan bahawa sosiobudaya dan aspek berkaitan perangai usahawan Melayu merupakan penghalang kepada kemajuan usahawan dan PKS Melayu (Chee, 1992; Mat Zin & Zulkifli, 1998; Storz, 1999; Abdullah et al, 2009).

Hamidon (2009) pula yang juga mengkaji perkembangan usahawan Melayu telah mendapati bahawa faktor-faktor berikut telah membantutkan perkembangan walaupun berbagai-bagai program telah dilaksanakan oleh Kerajaan. Faktor-faktornya adalah sikap dan minda, masalah pelaksanaan, kurang daya saing dan daya tahan, kurang budaya keusahawanan, menggunakan perniagaan untuk kepentingan politik, kurang kerjasama dan rangkaian, gagal menguasai rantaian perniagaan, sikap prejudis terhadap usahawan melayu yang berjaya, persatuan perniagaan yang kurang berkesan, persaingan dengan glc dan pkn, kurangnya suri teladan (*role model*) dan sikap negatif kepada kegagalan.

Kesimpulan

Kewujudan PKS Bumiputera merupakan satu sumbangan yang penting kepada kemajuan dan pembangunan sosioekonomi kelompok masyarakat tersebut di Malaysia. Walaubagaimanapun, prestasi PKS masih belum mencapai sasaran disebabkan oleh cabaran-cabaran yang dihadapi. Di antara cabaran-cabaran yang dihadapi oleh PKS ialah kesukaran untuk mendapatkan modal bagi mengembangkan perniagaan, masalah modal insan yang tidak mencukupi, masalah mendapatkan pasaran dan juga masalah persaingan yang sengit. Di samping itu, masalah-masalah seperti kurang daya tahan, sikap dan minda, budaya keusahawanan, persaingan dengan agensi-agensi kerajaan juga telah memberi cabarab yang hebat sekaligus membantutkan perkembangan PKS di Malaysia.

Bagi melonjakkan usaha tersebut, kerajaan turut berperanan menyediakan persekitaran dan polisi yang berupaya meningkatkan prestasi PKS Bumiputera dalam persaingan pasaran yang semakin mencabar. Pelan Induk PKS 2012-2020 yang telah dilancarkan diharapkan dapat memperkasakan usahawan Bumiputera sekaligus dapat menyumbangkan kepada KDNK, guna tenaga dan eksport yang lebih tinggi.

Rujukan

Abdullah, F., Hamali, J., Deen, AR., Saban, G. & Abg Abdurahman, AZ. (2009). "Developing a framework of success of Bumiputera entrepreneurs". *Journal of Enterprising*

Communities: People and Places in the Global Economy, Vol. 3 Iss 1 pp. 8 – 24.

Acar, A. C. (1993). The impact of key internal factors on firm performance: An empirical study of small Turkish firms. *Journal of Small Business Management*, 31(4), 86.

Ackelsberg, R. & Arlow, P. (1985). 'Small businesses do plan and it pays off', *Long Range Planning*, Vol. 18, No. 5, pp.61–67.

Adnan, A., & Mohamed, D. I. (2002). *Keusahawanan Islam*. Petaling Jaya: Prentice Hall.

Ahmed, Z., Mahajar, AJ. & Alon, I (2005), 'Malay Entrepreneurship: Historical, Governmental and Cultural Antecedents', *International Journal of Entrepreneurship and Innovation Management*, vol. 5, no. 3/4, pp. 168-186.

Bank Negara Malaysia (2006), Laporan Tahunan PKS 2005, Bank Negara Malaysia.

Birch, D. L. (1987). *Job creation in America*. New York: Free Press.

Birley, S. & Westhead, P. (1990). Growth and performance contrasts between 'types' of small firms. *Strategic Management Journal*. 11(7), 535-557.

Bruederl, J., Preisendoerfer, P. & Ziegler, R. (1992). Survival chances of newly founded business organizations. *American Sociological Review*, 57, 227-242.

Che Rose, R., Kumar, N. & Yen, L.L.(2006). Entrepreneurs Success Factors and Escalation of Small and Medium-sized Enterprises in Malaysia. *Journal of Social Sciences* 2 (3): 74-80

Chee, T.S. (1992), 'Culture and management teaching: the case of Malay culture', *Journal of Management Education*, vol. 16, pp. 61-71.

Davidsson, P., & Delmar, F. (1997). High-growth firms: characteristics, job contribution, and method observations. Paper presented at. In *the RENT XI Conference*.

Department of Statistic Malaysia (2018, December 26), Economic Census- Profile of Small and Medium Enterprise Retrieved from <http://www.dosm.gov.my>

Gadanne, D. (1998). Critical success factors for small business: An inter-industry comparison. *International Small Business Journal*, 17(1), 36-56.

Gibb, A. A. (2000). SME Policy, Academic Research and the Growth of Ignorance, Mythical Concepts, Myths, Assumptions, Rituals and Confusions. *International Small Business Journal*, 18(3), 13–35.

Gomez, ET. & Jomo, KS. (1997), *Malaysia's Political Economy: Politics, Patronage and Profits*, New York: Cambridge University Press.

- Hamidon, S. (2009). "The Development of Malay Entrepreneurship in Malaysia". unpublished PhD thesis Massey University, Auckland, New Zealand.
- Hamilton, R. T., & Dana, L. P. (2003). An increasing role for small business in New Zealand. *Journal of Small Business Management*, 41(4), 402.
- Hashim, MK & Wafa, SA (2002). *Small and Medium-Sized Enterprises in Malaysia: Development Issues*. New York: Prentice Hall Pearson
- Jaafar, H. & Ibrahim, MD. (2004). Entrepreneurial drives and business performance of Malaysia entrepreneurs : Preliminary findings. *Proceeding of Third International Conference on SMEs in a Global Economy* , 907-926.
- Kechot, Z. & Aini Khalifah, N. (1999). Participation of indigenous Malaysians in commerce and industry: Challenges and aspirations in anticipation of the year 2000. *Humanomics*, 15(2), 213-236.
- Kjellman, A., Sundnäs, A.C., Ramström, J. & Elo, M. (2004). *Internationalisation of Small Firms*. Finland: JEAB-paper.
- Malaysia. (1971). Rancangan Malaysia Kedua 1971-75. Percetakan Kerajaan
- Malaysia. (1976). Rancangan Malaysia Ketiga 1976-80. Percetakan Kerajaan.
- Malaysia. (1981). Rancangan Malaysia Keempat 1981-85. Jabatan Percetakan Negara.
- Malaysia. (1986). Rancangan Malaysia Kelima 1986-90. Jabatan Percetakan Negara.
- Malaysia. (1991). Rancangan Malaysia Keenam 1991-95. Jabatan Percetakan Negara.
- Malaysia. (1996). Rancangan Malaysia Ketujuh 1996-2000. Percetakan Nasional Malaysia.
- Malaysia. (2001). Rancangan Malaysia Kelapan 2001-2005. Percetakan Nasional Malaysia.
- Malaysia. (2005). Laporan Ekonomi 2005/2006, Kementerian Kewangan Malaysia. Percetakan Nasional Malaysia
- Malaysia. (2006). Rancangan Malaysia Kesembilan 2006-2010. Percetakan Nasional Malaysia
- Malaysia. (2010). Rancangan Malaysia Kesepuluh 2011-2015. Percetakan Nasional Malaysia.
- Mat Zin, R. & Zulkifli, Senter, Z. (1998). 'Exploring probable factors determining the success of Bumiputera entrepreneurs'. *Humanomics*, vol. 14, no. 1, pp. 31-58
- Mead, D.C., & Liedholm, C. (1998). The dynamics of micro and small enterprises in developing countries. *World Development*, 26 (1), 61-74.
- Mohamad, H. (1992). *Keusahawanan di Malaysia dalam asas keusahawanan*. Shah Alam: Biroteks ITM.
- Reid, R. S., & Harris, R. I. (2004). Family-owned SME Growth in Scotland: a comparison with the UK. *Caledonian Family Business Centre, University of Glasgow Caledonian, Scotland*.
- Robbins, D. K., Pantuosco, L. J., Parker, D. F., Fuller, B. K., 2000. An empirical assessment of the contribution of small business employment to U.S. state economic performance. *Small Business Economics*, 15, pp. 293-302.
- Salleh, AS & Ndubisi, NO 2006, 'SME Development in Malaysia: Domestic and Global Challenges', *International Review of Business Research Papers*, 2 (1) PP1-14.
- Smallbone, D. & Wye, P. (2000). 'Growth and development in the small firm', in Carter, S and Evans, JD (eds.), *Enterprise and small business: Principles, practice and policy*. Addison Wesley, pp. 409-433.
- Shukor, O. (2006). "Malay Business: Revivalism Through Entrepreneurship". Petaling Jaya: Pelanduk Publication.
- Siwar, C. Kasim, M. & Ismail, AM. (1992). *Ekonomi bumiputera selepas 1990*. Disunting oleh Chamhuri Siwar, Mohd. Yusof Kasim, Abdul Malik Ismail. Siri isu ekonomi semasa, Fakulti Ekonomi, Universiti Kebangsaan Malaysia.
- Storz, M. L. (1999). Malay and Chinese values underlying the Malaysian business culture. *International Journal of Intercultural Relations*, 23(1), 117-131.
- Westhead, P., & Birley, S. (1995). Employment growth in new independent owner-managed firms in Great Britain. *International Small Business Journal*, 13(3), 11-34.
- Wiklund, J. & Sheperd, D.A. (2003). Aspiring for, and achieving growth: The moderating role of resources and opportunities. *Journal of Management Studies*, 40, 1919-41.
- SME Corp. Malaysia (2018, October 25), SME Master Plan 2012-2020 Retrieved from <http://www.smecorp.gov.my>
- SME Corp. Malaysia (2018, December 26), Banci Ekonomi 2016- Profil PKS Retrieved from <http://www.smecorp.gov.my>.
- Tonge, R, Larsen, P, & Roberts, M. (2000). Information systems investment within high-growth medium-sized enterprises. *Management Decision*, 38(7), 489-502.